
मेघदूतसमस्यालेखः

Document Information

Text title : Meghadutasamasyalekhah by Meghavijaya

File name : meghadUtasamasyAlekhaHmeghavijaya.itz

Category : major_works, jaina

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Meghavijaya

Description/comments : A message to Meghavijaya's Jain Guru through Megha taking 4th line of each shloka of Kalidasa's MeghadUtaM as a Samasya pUrti

Latest update : August 18, 2019

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

December 22, 2023

sanskritdocuments.org

—◦◦◦—
मेघदूतसमस्यालेखः

meghadUta samasyAlekhaH of Meghavijaya.

In this Jain work, the author is sending a message to his Jain Guru through Megha. He has taken 4th line of each shloka of Kalidasa's MeghadUtaM as a Samasya, and composed three more lines to complete the samasya shloka, as a samasyA pUraNa. Thus, the 4th line of each shloka in both kAvyas are identical, though the stories are entirely different. The poetical metre of this work is mandAkrAntA, as expected.

NOTE: Another similar work, pArshvAbhyudaya, a Jain philosophical work, by another Jain poet Jinadasa (8th century) is available, in which all the four lines in all the shlokas of KalidAsa's meghadUtTam, in the original order are used as a samasyA pUrana (so it is much larger than the present work). This work is of interest, since it embodies the oldest version of kAlidAsa's meghadUtam as it was available in the 8th century.

The introduction in the publication of the present work says the following:

अस्मिँलेखे कस्मिँश्चित्पुरे चातुर्मासिकीस्थितिं कुर्वद्धिः
कविभिर्मेघदूतद्वारा
श्रीदेवपत्तनस्थतपगणपतिश्रीमद्विजयप्रभसूरीश्वराणां
कुशलवार्तादिसंसूचकं वचिकं प्रेषयद्विर्द्विर्गिर्यादीनां
वर्णनं कृतमस्ति ॥

अथ महामहोपाध्यायश्रीमेघविजयविरचितो मेघदूतसमस्यालेखः ।
(मन्दाकान्तावृत्तम्)

स्वस्ति श्रीमद्भुवनदिनकृद्वीरतीर्थाभिनेतुः
 प्राप्यादेशं तपगणपतेर्मेघनामा विनेयः ।
 ज्येष्ठस्थित्यां पुरमनुसरनं नव्यरञ्जं ससर्ज
 स्निग्धच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु ॥ १ ॥
 तस्यां पुर्या मुनिगणगुरोर्विप्रयोगी स योगी
 नीत्वा मासान् कदिचिदचिराद्वाचिकं नेतुकामः ।
 भाद्रे पञ्चम्युदयदिवसे मेघमाल्लिष्टसोधं
 वप्रक्रीडापरिणतगजप्रेक्षणीयं ददर्श ॥ २ ॥
 मत्वा तस्याऽभ्युदयनदशां वायुनोन्नीयमानां
 चेतो वाचं इटिति गमनापेक्षमूच्चेऽस्य साधोः ।
 प्रत्यासन्नेऽप्ययि ! तव गुरौ कार्यकार्यास्ति योगः
 कण्ठाश्लेषप्रणयिनि जने किं पुनर्दूरसंस्थे ॥ ३ ॥
 तद्विज्ञास्यै त्वरय रयतः स्वं पुनानाऽशुनाना -
 भावैरवं किमिव मनसोदीर्णवाक्यः स बालः ।
 हस्ताम्भोजद्वयरचनया निर्मितार्चाय तस्मै
 प्रीतः प्रीतिप्रमुखवचनं स्वागतं व्याजहार ॥ ४ ॥
 कायं प्रायः पवनसलिलज्योतिषां सञ्चिकायः
 कार्थश्चायं प्रवणकरणैर्यो विधेयः समर्थः ।
 हर्षोत्कर्षादिति स सहसा चिन्तयन्नाचिवास्तं
 कामार्ता हि प्रकृतिकृपणाश्वेतनाचेतनेषु ॥ ५ ॥
 जह्ने भूमावतिविषमताऽन्योन्यसाम्राज्यदौस्थ्या -
 त्कश्चिन्मां नो नयति यतिनामीशितुर्वार्त्तवार्त्ताम् ।
 तत्त्वां याचे स्ववशमवशास्युष्टिविश्वोपकारं
 याज्ञा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा ॥ ६ ॥
 भ्रातस्त्रातस्त्वमसि भुवने जीवनं जीवनन्दी
 तापव्यापापहृतिनिपुणस्तत्पयोवाह ! रम्या ।
 गम्या चारै रुचिरनगरी देवकात्पत्तनाख्या
 बाहोद्यानस्थितहरशिरश्नन्दिकाधौतहर्म्या ७ ॥
 नित्यं चेतः स्फुरति चरणाम्भोजयोः सूरिराजः

कायः सर्वैः समयविषयैः सन्निबद्धान्तरायः
नो चेदीहर्गुरुसुरतरुं प्राप्य कः स्याद्वीयान्
न स्यादन्योऽप्यहमिव जनो यः पराधीनवृत्तिः ॥ ८॥

श्रेयस्यर्थे प्रभवति बलादन्तरायस्तदस्य
प्रध्वंसायाभ्युचितमचिरादाचिरेयं भजस्व ।
लाभोऽप्यत्र त्रिदशललनानेत्रसंवीक्षणौस्त्वां
सेविष्यन्ते नयनसुभगं खे भवन्तं बलाकाः ॥ ९॥

॥ अथ प्राप्तनुषङ्गं श्रीशान्तिजिनवर्णनम् ॥

देवः शान्तिर्भवति भविनां दुर्भवाभ्योधिसेतु -
हैतुर्भूयोऽनुभवभव (?) भोगसंयोगलक्ष्या । one syllable (guru) missing
दुष्टैः कष्टैव्ययभयमयैः सन्नियोगेऽङ्गभाजः
सद्यः पाति प्रणयिहृदयं विप्रयोगे रुणद्धि ॥ १०॥

अस्याह्नानस्मरणकरणोद्भूतभूयः प्रभावाः
श्रद्धाभाजो विततमुरजस्येव गर्ज निशम्य ।
नृत्यारम्भे जिनपतिपुरः सञ्जिगीषो स्वरुच्या
सम्पत्यन्ते नभसि भवतो राजहंसाः सहायाः ॥ ११॥

अर्हत्यस्मिन् सृजति भुवनोऽद्वासनं दीपरूपे
चेतोवृत्तीर्बहलतमसश्छेदनाय प्रपद्य ।
स्यात्तत्राभिप्रणातमनुजस्वर्गिवर्गस्य चित्रं
स्नेहव्यक्तिश्चिरविरहजं मुच्चतो वाष्पमुष्णाम् ॥ १२॥

हर्षाद्वृष्टाविहितहितकृत्स्नात्रकृत्यः प्रसूनै -
र्वातानीतैः प्रणयतु विभोश्चारुचर्या सपर्याम् ।
कुर्वन्नुर्वीं स्वतनुमततुं तीर्थभावाश्रितानां
क्षीणः क्षीणः परिलघुपयः स्नोतसं चोपभुज्य ॥ १३॥

देवस्यास्य प्रसवसमये दिक्षुमारीभिरुचै -
र्गन्धाभ्योदः प्रसृमरसुमाऽमोदशाली विचक्रे ।
पित्रा तत्रार्जितसुकृतततो विश्वशीर्षे त्वमेषि
दिङ्गागानां पथि परिहरन् स्थूलहस्तावलेपान् ॥ १४॥

उद्यद्वालारुणद्युषिगणोन्मिश्रशुद्धाशमगर्भ -

च्छत्रेणैतां तनुमनुदिनं भासितामस्य पश्य ।
 मन्दारदुप्रभवनिचयैः पथ्यनेपथ्यभाजो
 बर्हणेव स्फुरितरुचिना गोपवेषस्य विष्णोः ॥ १५ ॥

इयामीभावं शमयितुमना वामभागे वितत्या
 प्रादक्षिण्यं नय गुरुमुरुश्रेयसा देवमेनम् ।
 नृत्यासक्तामरवरवधूवेषवस्त्रायमाणः
 किञ्चित्पश्चाद्वज लघुगतिर्भूय एवोत्तरेण ॥ १६ ॥

शङ्के राकातुहिनकिरणो वैश्वसेनिस्वरूपा -
 चक्रे पूजास्पदमिह मृगं स्वस्य संवाहकं खे ।
 न क्षुद्रेऽपि प्रथमसुकृतोद्भावजन्मोपकारः
 प्राप्ते मित्रे भवति विमुखः किं पुनर्यस्तथोच्चैः ॥ १७ ॥

रुदुश्वन्दं जिनमुखविभामोषसज्जातदोषं
 पादाम्भोजे मरवरमिषतोऽभ्यानयत्सप्रसादम् ।
 स्वीयोत्सङ्गे तदिव हरिणो धीयते शीतभासा
 सऽद्भावर्द्धः फलति न चिरेणोपकारो महत्सु ॥ १८ ॥

गायन्तीनां जिनवरपुरश्चारुलीलावतीनां
 रूपोत्थेक्षाविवशमनसि त्वच्यथाग्रं प्रपञ्चे ।
 प्राप्तः स्वाहाशनजनमनःकाम्यतां मण्डपोऽपि
 मध्ये इयामः स्तन इव भुवः शेषविस्तारपाण्डुः ॥ १९ ॥

नानारत्नाभरणकिरणैर्भूषितां द्यूषिताचर्च्या
 जैनीमर्चा तव विनमतः काऽपि कान्तिर्भवित्री ।
 यामालिक्याभिनवनवनैर्वर्णयिष्यन्ति सिद्धाः
 भक्तिच्छेदैरिव विरचितां भूतिमङ्गे गजस्य ॥ २० ॥

तस्याः स्नाते दनुजमनुजैर्गात्रपावित्र्यहेतौ
 सृष्टे दिष्ट्या मूत्रमविरलं क्षीरमादेयमेव ।
 तन्माहात्म्यात्पवनयवनस्तेऽभिभूत्यै प्रभुने
 रिक्तः सर्वो भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय ॥ २१ ॥

लोकाः कुषाद्वलितवपुषो निर्विरोकाः सशोकाः
 अर्हत्स्नात्रामृतभरसरः स्नातमात्राः क्षणेन ।
 भूत्वा भास्वल्लिततनवो दिव्यभोगैर्भजन्ति

सोत्कण्ठानि प्रियसहचरीसम्ब्रमालिङ्गितानि ॥ २२॥

॥ इति जिनवर्णनम् ॥

नास्मिन्न्यार्गेऽस्म्यहमयि ! गतस्तत्र यात्रानुवेशम्

गत्वा श्राद्धाः सदयहृदयाः सम्पदां संप्रदायाः ।

प्रष्टव्यास्ते गुरुमुखघनान्निर्गलद्वागजलानां

सारङ्गास्ते जललवमुच्चः सूचयिष्यन्ति मार्गम् ॥ २३॥

रत्नश्रेणीरचितनिचितस्वर्णसङ्कीर्णसौधे -

ब्वस्यां जालन्तरपरिलस्त्वालनेत्राकलापैः ।

शुक्रापाङ्गैर्मधुरवचनैर्वन्दनां वकुकामैः

प्रत्युद्यातः कथमपि भवान् गन्तुमाशु व्यवस्थेत् ॥ २४॥

वृष्टे ह्यत्र त्वयि प्रतिगृहं केतकोत्सेधहेतौ

धारायच्चावलय उदितो चुडरङ्गतरङ्गाः ।

अन्तर्मज्जत्सरसिजटशां वक्रपद्मैः सपद्माः

सम्पत्यन्ते कतिपयदिनस्थायिहंसा दशार्णाः ॥ २५॥

प्रस्थानार्थं तव सवयसं प्रार्थयस्वार्थवन्तं

कासारं तं जलजरजसा पीतवासो वसानम् ।

सिन्ध्वा वध्वा अधरमधुरं यः पिबत्युन्नमय्य

सम्रूभङ्गं मुखमिव पयो वेत्रवत्याश्वलोर्मि ॥ २६॥

स्थित्वा तीरे ध्रुवमुपसरच्चलाचच्चलाक्षीः

धाराहस्तैः कुसुममधुरां दर्शयेस्तां वनालीम् ।

या प्रायोग्यैः सुरतललितप्रक्रियाणां प्रियाणा -

मुद्दामानि प्रथयति शिलावेशमभिर्यौवनानि ॥ २७॥

संरथानेन प्रहितमतुलं वीक्ष्य पक्षान्नवृन्द -

मुद्यानेऽपि स्वतरुषु चलच्छारिकानां मिषेण ।

पुष्पश्रेणीं प्रहितुमनसि (?) प्रोन्नतानां समेधि

च्छायादानात् क्षणपरिचितः पुष्पलावीमुखानाम् ॥ २८॥

अस्यां पुर्या नरपतिनमन्मौलिमालार्चितांहिः

साहेः पुत्रः सुनयनयनः पाति लोकान् पितेव ।

गीर्वाणस्त्रीसदशसुदशां तस्य सौधोर्द्धगामी

लोलापाज्ञैर्यदि न रमसे लोचनैर्वश्चितोऽसि ॥ २९ ॥

नार्यः पुर्या प्रतिगृहमिह श्रेणिमापूर्य तूर्ये -

रुद्दिश्येयं प्रनयरचितं गानमुत्तानयन्ति ।

श्रुत्वा तास्त्वां रसितमसितैर्मौहयिष्यन्त्यपाज्ञैः

स्त्रीणामाद्यं प्रणयवचनं विभ्रमो हि प्रियेषु ॥ ३० ॥

रोदस्योस्त्वां परिचितमिति स्वीयचित्तेऽवधृत्य

सीमन्यस्या: कृषिकरजना बीजराजीं वितेनुः ।

संप्रत्येषाऽङ्गुरमुकुलनैः प्राङ्गलीभूय नग्ना

काश्यं येन त्यजति विधिना स त्वयैवोपपाद्यः ॥ ३१ ॥

धन्योऽसि त्वं जलदपटले ! दक्षिणस्यां प्रविश्य

दृष्टं येन प्रवरनगरं सारमेतज्जगत्याः ।

भुक्ते भाग्ये भुवि नु मरुतां देवशैलाद्विधाऽपि

शेषैः पुण्यैर्हृतमिव दिवः कान्तिमत्वण्डमेकम् ॥ ३२ ॥

अत्राश्लेषु कमलवदना वीचिहस्तैः सरस्यः

प्रोक्ताः कान्ता इव सुवयसां त्वां विजानन्ति शब्दैः ।

मुत्त्वा नस्त्वं विरहविधुराः कुत्र गन्तासि भोग्योऽ

सि प्रावातः प्रियतम इव प्रार्थनाचाटुकारः ॥ ३३ ॥

अस्यां मुक्तामरकतपविश्रीप्रसूनेन्दुरत्त -

पूगान् दृष्ट्वा तरणिशशिनोः श्रान्तकान्तिस्वरूपान् ।

पुण्यश्रेणीविपणिगणिताण् विद्वमच्छेदराशीन्

संलक्ष्यन्ते सलिलनिधयस्तोयमात्रावशेषाः ॥ ३४ ॥

॥ इत्यवरज्ञावादवर्णनम् ॥

अस्याः प्राच्या सुभगभगिनी देवगिर्याह्वयास्ति

पूर्वं प्रत्याश्रयमिह चिरं तस्थिवान् रामचन्द्रः ।

सन्मौ स्नेहादिह जनकजा लक्ष्मणः केलिमाधा -

दित्यागन्तून् रमयति जनो यत्र बन्धूनभिज्ञः ॥ ३५ ॥

तस्यां छत्रायितसुरगिरौ वप्रमौलिं दघत्यां

राजास्त्यौर्द्धगुणितरवैर्नर्तयेथा मयूरान् ।

गेहैषूचैः प्रसवनिचयाकीर्णमध्येषु नून्

नीत्वा खेदं ललितवनितापादरागाङ्कितेषु ॥ ३६ ॥

एतत्पुर्याः पुरपरिसरादभ्रकम्रातपत्रा -
तत्रासीनो नगरसुषमां मार्गयाद्रौ विनिद्राम् ।
कासाराणां विकचकमलामोदिभिः सेव्यमान -
स्तोयक्रीडानिरतयुवतिस्थानतिकैर्मरुद्धिः ॥ ३७ ॥

स्थात्रे श्राद्धस्थिभुवनगुरोस्तत्र निर्मायमाणे
नानारत्नांशुकरचनया भूषिते भूमिभागे ।
सद्यो वाद्यानुचरचरितैः शब्दयन्नब्दरत -
मामन्द्राणां फलमविकलं लप्प्यसे गर्जितानाम् ॥ ३८ ॥

पीनोत्तुज्जस्तनभरनता गात्रसौन्दर्यभाजो
वामाः पुष्टैर्वृषभभगवत्पूजनं कर्तुकामाः ।
मूर्त्तः स्नानादिव समुचितान् प्राप्य वर्षाय्यविन्दु -
नामोक्ष्यन्ते त्वयि मधुकरश्रेणीर्घान् कटाक्षान् ॥ ३९ ॥

आश्लेषार्थं सुहृदिव गिरिः शाखिबाहून् वितत्य
तत्राचार्चास्तास्तव विरचयिष्यत्यनर्घ्यप्रसूनैः ।
गृह्णन् जन्माप्यविरलफलं मानयिष्यत्यमर्त्यैः
शान्तोद्ग्रेगस्तिमितनयनं दृष्टमकिर्भवान् याः ॥ ४० ॥

तारुण्येन स्मरपरवशां शिक्षितानां प्रवृत्तिं
रात्रौ स्थीणामुपपतिगतौ श्रोणिभारालसानाम् ।
देह्यालम्बं विमलतडिता दर्शयंस्तत्र मार्ग
तोयोत्सर्गस्तनितमुखरो मा स्म भूर्विक्षुवास्ताः ॥ ४१ ॥

इत्येतस्मान्नगरयुगलाद्वीक्ष्य केलिरथलं त्व -
मीलोराद्रौ सपदि विनमन्यार्शमीशां त्रिलोक्याः ।
भ्रातः ! प्रातर्वज जनपदस्थीजनैः पीयमानो
मन्दायन्ते न खलु सुहृदामभ्युपेतार्थकृत्याः ॥ ४२ ॥

तामुद्यन्तं नभसि सहसाऽवेक्ष्य कान्तां वियुक्ता -
स्थासव्यासं दघति सरसां पार्श्वमस्माजहीहि ।
रात्रौ स्थाना इह कमलिनीर्माटितुं भानुमाली
प्रत्यावृत्तस्त्वयि कररुधि स्यादनल्पाभ्यसूयः ॥ ४३ ॥

मार्गे यान्तं बहुलसलिलैर्दाववहिप्रशान्ते -
 गोत्रैः कळसोपकृतिसुकृतं रक्षितुं त्वां नियुक्ताः ।
 नद्यस्तासां प्रचितवयसामर्हसि त्वं न धैर्या -
 न्मोधीकर्तुं चटुलशफरोद्वर्तनप्रेक्षितानि ॥ ४४ ॥

काचित् कान्ता सरिदिह तव प्रेक्ष्य सौभाग्यभज्ञी -
 मङ्गीकुर्याच्चपलसलिलावर्त्तनाभिप्रकाशम् ।
 चक्रोरोजावरुणकिरणाच्छादनात्पीडयास्याः
 ज्ञातास्वादो विपुलजघनां को विहातुं समर्थः ॥ ४५ ॥

वर्त्मन्यस्मिन् विविधगिरयस्त्वत्परिस्यन्दमन्दी -
 भूतोत्तापाः क्षितिरुहदलैस्तेऽपनेष्वान्ति खेदम् ।
 पुष्पामोदी करिकुलशतैः पीयमानस्तवातः
 शीतो वायुः परिणमयिता काननोदुम्बराणाम् ॥ ४६ ॥

गत्यौत्सुक्येऽप्यणिकिटणकीदुर्गयोः स्थेयमेव
 पार्श्वः स्वामी स इह विहृतः पूर्वमुर्वीशसेव्यः ।
 जाग्रद्वूपे विपादि शरणं स्वर्गिलोकेऽभिवन्द्य -
 मत्यादित्यं हुतवहमुखे सम्झतं तद्विते जः ॥ ४७ ॥

उत्पत्त्यासमात्प्रणम विपुले तुङ्गि आ शैलशृङ्गे Note तुङ्गि आ इति नाम ।
 रामं कामं श्रमणवृषभं बोधितारं पशूनाम् ।
 तत्सम्बुद्धान्वयजशिखिनो मूर्त्तिमस्याभिषिन्च्य
 पश्चादाद्रिग्रहणगुरुभिर्गर्जितैर्नन्तयेथाः ॥ ४८ ॥

वर्षाभिस्ते शिखिरशिखरादैरिकाणां प्रवाहैः
 सिन्धुः पूर्णा ह्यवनिवनिताचङ्गनीरङ्गिकेव ।
 ज्येष्ठत्येष्ठन्नवजलभरासङ्गमोत्फेनराशिः
 श्रोतोमूर्त्या भुवि परिणतां रन्तिदेवस्य कीर्तिम् ॥ ४९ ॥

उत्तीर्याथ त्वयि शिखरिणां धोरणेनिम्नभावा -
 छीने भूमाविव जलललच्छैवलिन्योः प्रसङ्गे ।
 द्रश्यन्त्योधं त्रिदशवनिताः स्त्रिग्धतापात्रनेत्रै -
 रेकं मुक्तागुणमिव भुवः स्थूलमध्येन्द्रनीलम् ॥ ५० ॥

एष्यत्यग्रेऽभ्युदयकमलामन्दिरं बन्दिरं श्री -
 सूर्यारब्धं ते नयनविषयं स्वर्णपूर्णं क्रमेण ।

सङ्गन्तास्मिन् सुहृदपि धनो मालवात्ते स्वगात्रं
पात्रीकुर्वन् दशपुरवधूनेत्रकौतूहलानाम् ॥ ५१ ॥

सभ्येभ्यानामहमहिमिकावृद्धसौधाग्ररत्नै -
रातिथ्यं ते बहु विरचयन्मानयेस्तत् पुरापि ।
हेमैः शाद्वज इह गुरोरागमे मार्गणानां
धारापातैस्त्वमिव कमलान्यभ्यवर्षन्मुखानि ॥ ५२ ॥

श्रीमान् पार्वतप्रभुरिह जयत्यग्रजायत्प्रभाव -
स्तस्य स्नात्रामृतसमुदयैः पूयते तापिकाऽपि ।
संसृज्यैनां रुचिररमणीस्नानकपूरपूर्णा -
मन्तःशुद्धस्त्वमिपि भविता वर्णमात्रेण कृष्णः ॥ ५३ ॥

तस्माद्वच्छेरनु भृगुपुरं सिन्धुवन्धुप्रसक्ता -
मद्रेवाहामिव शशिसुतां पूर्वगङ्गेति नाम ।
रक्षन्ती या प्रसृमरजटाघटदम्भाद्वटस्य
शम्भोः केशग्रहणमकरोदिन्दुलभोर्मिहस्ता ॥ ५४ ॥

रेवातीरे भृगुपुरवरस्फाटिकावासराजी
तस्या विम्बं विमलसलिले स्वर्धुनीवाऽपराऽस्ति ।
तत्र च्छाया परतटमथालम्बते ते तदैषा
स्यादस्थानोपगतयमुनासङ्गमेनाभिरामा ॥ ५५ ॥

अग्रे दृष्ट्वा जलमयमहीवन्महीनामसिन्धुं
सिन्ध्योरूर्मीपृथुतरभुजैर्गाढमालिङ्गमानाम् ।
लब्धा स्तव्याद्विकफनिचयाभ्यासवर्ती हिमाद्रौ
शोभां शुभ्रत्रिनयनवृषोत्खातपङ्कोपमेयाम् ॥ ५६ ॥

स्थाने स्थाने सरणिधरणीभृद्विरागद्व्यमाणा
तन्वी खेदादुपति सरेत्तहि नीरैस्तथाऽस्याः ।
कुर्याः पौष्ट्रं स्वलति न यथा भूषिता चक्ररत्नै -
रापन्नार्तिप्रशमनफलाः सम्पदोऽद्युत्तमानाम् ॥ ५७ ॥

उत्तीर्णस्तां हरिगृहपुरं प्राप्य तत्कौतुकार्थी
व्यालम्बेथा मणिमयशिलाप्रौढसभ्यालयालीम् ।
यत्ते द्विष्टाः पवनयवनास्तत्र भञ्ज्ञं लभन्ते
के वा न स्युः परिभवपदं निष्कलारम्भयत्वाः ॥ ५८ ॥

तत्र व्यक्तं हृषदि चरणन्यासमासज्य पूज्यं
 राज्याधीशौर्विजयपदतः सेनसूरेभर्जस्व ।
 तीर्णान्यन्यान्यपि सुमनसो यानि हृष्टे भव्याः
 सङ्गल्प्यन्ते स्थिरगणपदप्राप्तये श्रद्धानाः ॥ ५९ ॥

स्त्रीवक्राङ्गे भ्रमरललितं सुभ्रुवो प्रेक्ष्य तत्र
 कान्तारेऽव्येस्तटमनुसरेस्साभ्रमत्याः प्रसङ्गे ।
 वीचीनृत्यैस्तव घनरवैवेणुवादैर्जनस्य
 सङ्गीतार्थं ननु पशुपतेस्तत्र भावी समग्रः ॥ ६० ॥

सिन्ध्योर्वेलाशिखरिषु तवान्यागमात्पुष्पितेषु
 स्थित्वा रात्रावविरतरतशान्तविद्युद्धूधूकः ।
 किञ्चित्साचीकृतनिजतनुः पश्चिमामाश्रयेथाः
 इयामः पादो बलिनियमनाभ्युद्यतस्येव विष्णोः ॥ ६१ ॥

सौराष्ट्रीणां हृदि विरच्यन् विन्दुभिर्मौक्तिकालीं
 पावित्रार्थं ननु निजतनोः सिद्धशैलं भजेथाः ।
 यः शृङ्गरथोन्नतजिनगृहच्छत्रगौरांशुभासि
 राशीभूतः प्रतिदिशमिव त्र्यम्बकस्याद्व्याहासः ॥ ६२ ॥

मन्ये नन्तुं वृषभभगवत्पादयुग्माम्बुजन्म
 तत्रारुद्दे त्वयि शिखरिणः स्त्रिघवेणीसवर्णे ।
 भृजव्याप्ताविव हि कुमुदस्तस्य शोभा भावित्री -
 मंसन्यस्ते सति हलभृतो मेचके वाससीव ॥ ६३ ॥

गन्धालीढैः कुसुमसलिलैः पूजनायां जिनेन्दो -
 वृन्देऽलीनां स्फुरति परितो भाविनी काऽपि शोभा ।
 भावार्हन्त्ये चिकुरनिचये वाङ्गनाभे सलीला -
 मंसन्यस्ते सति हलभृतो मेचके वाससीव ॥ ६४ ॥ -
 (पाठान्तरम्)

सम्पूज्याऽरात्रिकरचनया विद्युतो मारुदेवं
 स्तोत्रैर्मन्द्रध्वनितजनितैश्चाभिनन्द्यात्मशुद्धै ।
 अश्रौ ऋणां विषमसरणौ श्रोणिभारालसानां
 सोपानत्वं कुरु मणितटारोहणायाग्रयायी ॥ ६५ ॥

आस्थाय श्रीवृषभविभुना सोयमष्टापदाभः
 पूतस्तेनात्मनि जलभृते मानसत्वं विद्ध्याः ।
 यास्तत्राहन्महनविधये स्वर्वशा स्थान्ति नैव
 क्रीडालोलाः श्रवणपरुषैर्गर्जितैर्भापयेस्ताः ॥ ६६ ॥

वर्षोत्कर्षैर्द्धमसपुदये विदुपाभां वितन्वन्
 मत्वा सिद्धस्थलमनुपदं नर्तयन् मोरसार्थान् ।
 नित्यं शत्रुञ्जयमनुनयन् वातल्मूनैः प्रसूनै -
 नानाचैषैर्जलद् ! ललितैर्नीर्विशेस्तं नगेन्द्रम् ॥ ६७ ॥

उच्यतोऽस्मादुरुयुगपदन्यासमानस्य सम्यग्
 वार्धावन्तः पुलिननिवस्त्रीपुर्यामवेयाः ।
 प्रावृक्षाले वहति निलयैर्या जलान्युद्दिरद् वो
 मुक्ताजालग्रथितमलकं कामिनीवाभ्रवृन्दम् ॥ ६८ ॥

श्रेणिभूतापणविलुलितव्यक्तमुक्ताम्बुधाराः
 कान्ताकान्तिस्फुरिततिडितस्तोरणेन्द्रायुधाद्याः ।
 नित्यं नृत्यप्रहतमुरजस्तिग्धगमीरनादाः
 प्रासादास्त्वां तुलयितुमलं यत्र तैस्तैर्विशेषैः ॥ ६९ ॥

भुत्त्वा सौरव्यं चतुरवनितागात्रधारागृहस्त -
 स्पश्छैः पुष्पोपचनपवनश्चिष्टरम्भाः प्रपश्यन् ।
 रोधः सिन्ध्योरनुभव मुदा यत्र योधा रमन्ते
 प्रत्यादिष्टभरणरुचयश्चन्द्रहासव्रणाङ्कैः ॥ ७० ॥

गर्जैर्स्वलजलनिधेः क्षोभभावं प्रणोष्यन्
 क्षेमावासं चिदशनगरं तं विशेस्तातपूतम् ।
 द्यावाभूम्योः प्रमुदचरितं वक्ति साक्षाद्गुमेषु
 सीमन्ते च त्वदुपगमजं यत्र नीपं वधूनाम् ॥ ७१ ॥

॥ अथ श्रीदेवकपत्तनवर्णनम् ॥

शस्तीत्येवं गुरुपरिचितं यत्पुरं दद्यामान -
 धूपव्यक्तया चिकुरवलयैर्नृत्यकृत्केतुहस्तैः ।
 लक्ष्मीवासाम्बुजमहमर्मी षष्ठदास्ते न यद्वा
 वित्तेशानां न खलु च वयो यौवनादन्यदस्ति ॥ ७२ ॥

दण्डश्वैत्ये कुसुमनिचये बन्धनं विप्रयोगो
दातुर द्वारे चलकुटिलता सुभ्रुवोर्नान्यलोके ।
केशासत्क्या(?) ह्यगुरुदहनोद्भूतधूमस्य मन्ये
वित्तेशानां न खलु च वयो यौवनादन्यदस्ति ॥ ७३ ॥ -

(पाठान्तरम्)

रात्रौ यस्यां कथमपि समानीय सञ्चारिकाभि -
र्वासावासं प्रणयिसविधे स्थापिता या नवोढा ।
तासां भोगादरणि रमणे दीपमुद्दिश्य मुक्तो
हीमूढानां भवति विफलप्रेरणचूर्णमुष्टिः ॥ ७४ ॥
लक्ष्म्याः स्थानं तदिति मतिमान् वर्धयत्यूर्मिहस्तै -
मुक्तायुक्तैः पुरपरिसरे स्वाङ्गमासार्य सिन्धुः ।
तत्सुप्रापैः कनकसिकताराशिगुसैः सखीभिः
सङ्क्लीडन्ते मणिभिरमरप्रार्थिता यत्र कन्याः ॥ ७५ ॥

कामादेशाद्वमनसमयेऽलक्तकव्यक्तपाद -
न्यासैर्वासैर्मसृणधृसृणालेपनैर्यत्र भित्तौ ।
मुक्तास्त्रगम्यो विलुलितकणैः कङ्कणैः शीर्णवन्यै -
नैशो मार्गः सवितुरुदये सूच्यते कामिनीनाम् ॥ ७६ ॥

मुक्ताहारा इव वरभुवः सन्ति यस्यां विहाराः
शाटी पुर्याः कुवलयदशः श्रेयसी पुष्पवाटी ।
शालास्त्यागप्रकृतिकृतिभिर्निर्मिताः श्रीविशालाः
नित्यज्योत्स्नाप्रतिहततमोवृत्तिरम्याः प्रदोषाः ॥ ७७ ॥

यैरासङ्गादिव जलनिधेः प्रापि रहाकरत्वं
सार्थं नित्यं मुनिगुरुगुणोद्भूमिस्तेऽर्थितीर्थाम् ।
श्रान्तं तारान्वितमिव दिवः खण्डमुद्दण्डपुष्पं
बद्धापानां बहिरुपवनं कामिनो निर्विशन्ति ॥ ७८ ॥

राज्ञः सौधावलिषु तपनोत्सर्पणात्सूर्यकान्तै -
स्तत्सैरुष्मा य इह जनितो दुष्कलेस्तापरूपः ।
तं चैत्यस्थाः सपदि शरदश्वन्दपादानुवादा -
द्यालुम्पन्ति स्फुटजललवस्यन्दिनश्वन्दकान्ताः ॥ ७९ ॥
धन्यास्तेऽस्यां प्रतिदिनमहो श्रीगुरोर्वकपद्मान्

प्राप्तस्यन्दं प्रवचनरसं ये निपीयैव भव्याः ।
 शृण्वन्त्युच्चैः पदरचनया गायनोद्धीतकीर्ति
 त्वद्भूमीरच्छवनिषु शनकैः पुष्करेष्वाहतेषु ॥ ८० ॥

पीनोत्तुङ्गस्तनपरिच्यो कञ्जुकः पुष्पजालैः
 पत्रैश्चिर्बर्भवति रसना पल्लैवैः शोखरश्रीः ।
 आग्रो भृङ्गावलिवलयितेऽस्मिन् युगे सातिरेक -
 मेकः सूते सकलमबलामण्डनं कल्पवृक्षः ॥ ८१ ॥

वातोद्धान्तैः सलिलपृष्ठतैः क्षोभयन्तो मृगाक्षी -
 गर्तुं वृत्ता गुरुगुणपदं पुष्पलावण्यभाजः ।
 साध्वीस्पर्शादिव कलुषितास्तोयदा यत्र जालै -
 धूमोद्धारानुकृतिनिषुणा जर्जरा निष्पतन्ति ॥ ८२ ॥

कामोऽपि स्वं प्रगुणयति नो कार्मुकं पुष्परूपं
 मौर्वीभङ्गादिव नववधूधासलोभादलीनाम् ।
 यूनां चेतो व्यथननिषुणैः काक्षबाणैः सनाथै -
 तस्यारम्भश्वतुरवनिताविभ्रमैरेव सिद्धः ॥ ८३ ॥

तस्यां वप्रः सुरगिरिगुरुः काञ्चनः काञ्चनाभां
 तुङ्गैः शृङ्गैर्हति तरणेरप्यनुलङ्घनीयः ।
 यन्मूर्धस्तै रसिकपुरुषैः स्पृश्यते स्वर्गतोऽपि
 हस्तप्राप्यस्तवकनमितो बालमन्दारवृक्षः ॥ ८४ ॥

सिन्ध्योस्तत्रानुज इव लसद्वीचिवासास्तडाग
 उद्यानान्तस्तरुणवयसो दीर्घिकास्तस्य कान्ताः ।
 तासां चञ्चन्यननलिनैर्मोहिता मानसाभ्यो
 न ध्यास्यन्ति व्यपगतशुचस्त्वामपि प्रेक्ष्य हंसाः ॥ ८५ ॥

बद्धोत्साहा गमनगहने वातवद्वादिराजी
 राङ्गः स्वर्णाभरणसुभगः सामजानां समूहः ।
 यस्यां दानस्त्रवणनियतोदस्तहस्तः प्रशस्तः
 प्रेक्ष्योपान्तस्फुरिततडितं त्वां तमेव स्मरामि ॥ ८६ ॥

नव्यो भव्यैर्मरकतशिलानिर्मितोऽस्त्याश्रमोऽस्यां
 गर्जद्वानानुगतमुरजः साधुनाथैः सनाथः ।
 नित्यं व्याख्यापरिषदि वृतं तोरणैः काञ्चनीयैः

प्रेक्ष्योपान्तस्फुरिततडितं त्वां तमेव स्मरामि ॥ ८७ ॥ -
(पाठान्तरम्)

॥ अथ श्रीगुरुवर्णनम् ॥

तत्रास्माकं विभुरभिनवैः पात्रवृन्दैः परीतः
स्फीतच्छायो वकुलकमलां सन्निदत्ते प्रतीकैः ।
किन्त्वशुद्ध्यो मनसि भगवांश्चारुनार्या विलासैः
काङ्क्षत्यन्यो वदनमदिरां दोहदच्छद्वनास्याः ॥ ८८ ॥

नश्रानेकक्षितिपतिशिरोमौलिरलैर्नवानां
संयोगेन प्रभुचरणयोर्जायते सा विभूषा ।
व्यक्तेर्वीजं नटनरुचितश्वन्दकाणां प्रचारै -
र्यामध्यास्ते दिवसविगमे नीलकण्ठः सुहृद् वः ॥ ८९ ॥

नित्याहृदैः श्रमणमणिभिस्तत्र सेव्यांहिपद्म -
स्तेजोराशिः प्रसृमरयशा राजते सूरिसूर्यः ।
यहूरस्थो विदुरमघवाऽप्यामृते तां न शोभां
सूर्यापाये न खलु कमलं पुष्ट्यति स्वामभिरव्याम् ॥ ९० ॥

गत्वा सूर्योदयनपुरतस्तत्र शोणाणुमूर्त्या
भक्तिं चन्द्रोदयरचनया व्यञ्जयन्नस्य सूरेः ।
दर्श दर्श वदनमलसां मोदपूर्ण मोदपूर्णा पुनीथाः
खद्योताली विलसितनिभां विद्युदुन्मेषदृष्टिम् ॥ ९१ ॥

यस्य ब्रह्मव्रतमतिरतं विभ्रतश्चित्तवृत्तिं
शच्यास्तस्या अपि मधुरता नेतुमीशा न मोहम् ।
पीनोरोजा सरसिजमुखी क्षाममध्याऽयताक्षी
या तत्र स्याद् युवतिविषये सृष्टिराद्येव धातुः ॥ ९२ ॥

प्रासक्षोभा विजयिनि गुरौ देवनाम्नीह पूर्व
मोहादीनामसमपरिषच्छङ्क्या शङ्कुकल्पा ।
साम्राज्येऽस्य प्रशामपवनैर्वपमानां भयात्तां
जातां मन्ये तुहिनमथितां पद्मिनीं वान्यरूपाम् ॥ ९३ ॥ var शिशिरमथितां
स्वामिन्यस्मिन्नधिगतवति प्राज्यसाम्राज्यलक्ष्मीं
कीर्तिक्षीरैर्जगति बहुलैः प्लावितं पङ्कजालम् ।

तस्या लेपादिव खलमुखं श्यामिका व्याप्तिदम्भा -
दिन्दोर्दैन्यं त्वदनुसरणक्षिष्टकान्तेर्विभर्ति ॥ ९४ ॥

॥ अत्रान्तरे स्वामिचरितं किञ्चिदुच्यते ॥

जम्बूद्वीपे भरतवसुधामण्डनं कच्छदेशो
यत्राम्भोधिर्भुवमनुकलं पूजयत्येव रह्यैः ।
पृच्छन् पूता जननललनैः सूरिणा यैरमूनि
कच्चित् भर्तुः स्मरसि रसिके त्वं हि तस्य प्रियेति ॥ ९५ ॥

चिन्तामण्याहयजिनयशो गातुकामेक्षुवाटे
शालेये वा जनयति भृशं गोपिका सिद्धमोहम् ।
वीणापाणिल्यमुपगता तदुणौर्यंत्र रागा -
द्व्यो भूयः स्वयमपि कृतां मूर्च्छनां विस्मरन्ती ॥ ९६ ॥

आस्ते तस्मिन्नगरमुदितं श्रीमनोरम्यनाम
योगे दूरादुपगतवतां यत्र सांयात्रिकाणाम् ।
लोके रात्रिं नयति लववत्तद्धूस्तत्र देशे
तामेवोष्णौर्विरहजनितैरश्रुभिर्यापयन्ती ॥ ९७ ॥

तत्र श्रेष्ठी शिवगुणं इति प्रेयसी तस्य भाण्णी
तद्वेशमोत्थैर्मणिभरकरैर्लोहिते व्योमभागे ।
प्रातञ्चान्त्या गमयति तर्मीं कोककान्ताशुभोगै -
स्तामेवोष्णौर्विरहजनितैरश्रुभिर्यापयन्ती ॥ ९८ ॥ -

(पाठान्तरम्)

सुसान्येद्युः कुसुमतलिने श्रेष्ठिनः कामिनी सा
स्वप्ने सिंहं त्रिदशमहसापन्नसत्त्वा ददर्श ।
हर्षोल्लासाद्विकचनयने किञ्चिदाकुञ्च्य निद्रा -
माकाङ्क्षन्तीं नयनसलिलोत्पीडरुद्धावकाशाम् ॥ ९९ ॥

प्रासौत्सूनुं जयमिव शाची द्यौरिवेन्दुं समग्रं
भर्तुस्तस्मादतिशयिरसाद्वलभत्वं गता सा ।
गायत्युच्चैर्सति रमते मोदते स्मालिवर्गैः
प्रायेणैर्तेऽरमणविरहेष्वङ्गनानां विनोदाः ॥ १०० ॥

स्फीतो वालः सुरतरुरिवानुक्रमादैरिसिहे -

त्यारव्यां विभ्रद्विजयपदतो देवसूरेः कदाचित् ।
वाक्यैर्बुद्धा प्रणयविवशां मातरं प्राह दान्त -
स्तामुन्निद्रामवनिशयनासन्नवातायनस्थः ॥ १०१ ॥

मतर्याचे विषयविरतस्त्वन्निवेशं ब्रताय
मायाजालं विकृतिविरसं कस्य नोद्देगहेतुः ।
सी विक्षेमुं विरहविकृतां न प्रगल्भाऽपि शक्ता
गळ्ळाभोगात् कठिनविषमामेकवेणीं करेण ॥ १०२ ॥ var गण्डाभोगात्

श्रुत्वाऽकस्मादिति सुतवचो विद्युदापातकल्पं
मूर्च्छाऽतुच्छव्यथनकथनैः सङ्कुच्छिस्मिताक्षी ।
जातामाताऽवचनविषयाऽसहदुःखाभिधातात्
साभ्रेऽहीव स्थलकमलिनीं न प्रबुद्धां न सुसा ॥ १०३ ॥

मातुर्दुःखोदयमपदयं भावयित्वा कुमारो
वीरत्यारव्यामिव नियमयन् भाविनीं वर्धमानः ।
पित्रो सत्त्वे ब्रतपरिचयो नेत्ययं निश्चिकाय
प्रायः सर्वे भवति करुणावृत्तिराद्रान्तरात्मा ॥ १०४ ॥

मातापित्रोदीर्दिवि परिगमे स स्वयं प्रात्तदीक्ष -
श्वक्रे वक्रेतरमतिधृतिः सूरिराजा स्वशिष्यः ।
तस्य ज्ञानं चरणमरुणप्रौढतेजं स्तुमः किं
प्रत्यक्षं ते निखिलमचिराद् भ्रातरुक्तं मया यत् ॥ १०५ ॥

पटे न्यस्तः स इह गुरुण बन्दिरे गन्धपुर्या
खैकादीला १७१० शारदि समहं राधसम्यगदशाम्याम् । ?
लोकैस्तत्रानिमिषसमता ??? नेत्रे यदेतन् - two syllables missing
मीनक्षोभाच्चलकुवलयश्रीतुलामेष्यतीति ॥ १०६ ॥

मत्वा गच्छे वरसरसि नः सोऽयमुद्गूतपद्मेऽ -
मीनक्षोभाच्चलकुवलयश्रीतुलामेष्यतीति ॥ १०६ ॥ -
(पाठान्तरम्) last two lines

सोयं स्वामी विजयपदतः श्रीप्रभेत्याह्वैयैव
लक्ष्म्या वाण्या जयति निलयो दर्शनादस्य पूर्वम् ।
वार्त्ता वर्तुं कृतनरतनोदक्षिणस्ते शुभाय
यास्यत्यूरः सरसकदलीस्तम्भगौरश्वलत्वम् ॥ १०७ ॥

एतद्वृत्तं सुरशिखरिणस्तुजशुङ्गेषु सिद्धै -
 गीतं पीत्वा परमरसिका स्वर्जनानां वधूयः ।
 रम्भास्तम्भाऽलयमुपगता भर्तुयोगे भजन्ति
 सद्यः कण्ठच्युतभुजलतायन्थि गाढोपगृहम् ॥ १०८॥

तेजःपुञ्जैर्दिनकरकरस्पर्द्धिभिर्दुर्निरीक्ष्यं
 शान्तस्वान्तं तपनरपतिं प्राप्य नम्रीकृताङ्गः ।
 अत्रोद्भूतां सुकृतसरसां किवदन्तीं विदग्धो
 वकुं धीरस्तनितवचनैर्मानिनीं प्रक्रमेथाः ॥ १०९॥

प्रातुर्भूते दिनमुखसर्वे सौरतेजस्त्रियाऽपि
 विश्वं व्यासं कथयति महीनाथ ! नान्दी विशेषः ।
 कामक्रीडानिरतमिथुनायुत्सृजस्त्यक्तनिद्रं
 मन्द्रस्त्रिगैर्घ्यनिभिरबलवेणिमोक्षोत्सुकानि ॥ ११०॥

सभ्यास्थायामिह भगवतीपाठपूर्वोत्तराद्या -
 ध्यायव्याख्या भवति तदनु श्रीगुरोर्गीतवृत्तैः ।
 गन्धर्वालीं सुखयति जनं सोत्सवं शोत्रपेयैः
 कान्तोदन्तः सुहृदुपहृतः सङ्गमात्किञ्चिदूनः ॥ १११॥

शिष्याध्यायोऽव्रतविरमणं तत्र बापूर्दिदेश
 कीर्त्यद्भूरानिव रजतजद्वादशोद्यदशाङ्कान् ।
 वात्सल्यानि प्रवरखसनैर्नामजापोऽहृदादेः
 पूर्वाभाष्यं सुलभविपदां प्राणिनामेतदेव ॥ ११२॥ var सुरलविपदां

अहंतपूजाकुसुमरचनैर्नन्द्यमन्दोत्सवश्री -
 दर्दनं पात्रेष्वभयसहितं भावना भावनाट्यम् ।
 पर्वण्येवं नवनवभवैर्वार्षिके कल्पपाठः
 पूर्वाभाष्यं सुलभविपदां प्राणिनामेतदेव ॥ ११३॥ var सुरलविपदां
 (पाठान्तरम्)

कर्तुं कथित्यस्युहयति पुनस्तीर्थ्यात्रां ससद्वं
 कथिद्वोदुं व्रतविधिभरं वोपधानाणि काचित् ।
 इत्थं सङ्गो गुरुगुरुलसद्भक्तिरच्यापि धर्मे
 सङ्गलपैस्तैर्विशति विधिनाऽवैरिणाऽरुद्धमार्गः ॥ ११४॥

एवं नित्योत्सवपरिचयैराश्रितोऽपि प्रकामं
 मेघः शिष्यो गुरुपदयुगासेवया विप्रयुक्तः ।
 सर्वं बाह्यं मनसि रसिको मन्यमानः सुनेत -
 स्त्वामुत्कण्ठाविरचितपदं मन्मुखेनेदमाह ॥ ११५ ॥

पूर्णाचन्द्रस्तव मुखविभां भावयत्येष पूर्णा
 तेजस्वित्वं स्पृशति तरणिर्धीरतां मेरुरद्धिः ।
 अम्मोवाहः प्रवहति तथाऽन्योपकारप्रकारं
 हन्तैकस्थं क्वचिदपि न तेऽभीरुसादश्यमस्ति ॥ ११६ ॥

तस्माद्स्माद्शजनमनस्त्वन्निरीक्षामृतेन
 दिष्टा पुष्टं क्वचिदपि रतिं नाम्नुते वस्तुगत्या ।
 नामालम्बात्सहमहो वासराणि ब्रजन्ति
 दिक्संसक्तप्रविरलघनव्यस्तसूर्यातपानि ॥ ११७ ॥

राकाचन्द्रेऽभ्युदयिनि भवद्वक्मारोप्य बुध्या
 ध्यानाधीनः क्षणमपि सुखं चेतसि स्थापयामि ।
 अश्रैस्तावन्मुहुरुपचिर्तैर्द्विरालुप्यते मे
 क्वूरस्तरिमन्नपि न सहते सङ्गमं नौ कृतान्तः ॥ ११८ ॥

वकार्थं ते समधित विधिः शारदेन्द्रवीर्विभूषां
 सारङ्गाक्षणोर्नयनविधये तद्वयोर्योग आसीत् ।
 व्योमारण्ये तुहिनकपटादिन्दुकान्ताऽरुदत्तन्
 मुक्तास्थूलास्तरुकिसलयेष्वशुलेशाः पतन्ति ॥ ११९ ॥

दासीभूतं प्रभुनवयशो ज्योतिषां पुण्डरीक -
 खण्डं मन्ये सरसि हसितं निर्मिमेते समीरान् ।
 आमोदाढ्यान् वरुणककुभः पूर्वभागेऽभ्युपेतान्
 पूर्वं स्पृष्टं यदि किल भवेदङ्गमेभिस्तवेति ॥ १२० ॥

जाने दिग्भिः पवनचमरैर्वीज्यसे त्वं तदेता -
 शन्द्रो ज्योत्स्नामलयजरसैरच्चयन् पश्चिमायाम् ।
 नत्वेवैवं वदति भगवद्वन्दने वृत्तिभाजो
 नीर्चैर्गच्छत्युपरि च दशा चक्रनेमिक्रमेण ॥ १२१ ॥

पृथ्वीपाथः पवनतरवश्चन्द्रसूर्यादिदेवा -
 स्त्वां सेवन्ते बहुरचनया दूरतोऽपि प्रशस्ताः ।

मत्सत्वं वा गगनशकलं दूयते केवलं यद्
गाढोष्माभिः कृतमशरणं तद्वियोगव्यथाभिः ॥ १२२॥

चेतोवाक्ये मम निगदतोऽन्योन्यमाश्वासनाय
ध्यानाधीनैः स्तवनकथनैर्नीयते दिष्टमेवम् ।
पश्चात्साक्षात्सुभग ! भगवत्सङ्गमे सर्ववृत्तं
निर्वेक्ष्यावः परिणतशरचन्द्रिकासु क्षपासु ॥ १२३॥

धन्यां मन्यस्तदुषसि विभो ! स्यामहं विश्विश्वे
यस्यां रात्रौ लयनिलयगः संलये त्वां निषेवे ।
तां निद्रामप्यतिशायमुदा संस्तुवे ध्यानमुद्रां
दृष्टः स्वप्नेऽकितव ! रमयन् कामपि त्वं मयेति ॥ १२४॥

बालस्याऽनुक्षणकृतनंतर्मे स्वविज्ञासिरेषा
भाव्या स्वामिन् ! हृदयविषये सञ्चिद्यो विधेयः ।
अर्याश्चर्यानुगतमनसो वर्तमाने यदर्था -
दिष्टे वस्तुन्युपचितरसाः प्रेमराशी भवन्ति ॥ १२५॥

विज्ञाप्यैवं प्रवचननृपं श्रीविनीताभिधानो -
पाध्यायेन्द्रैर्विपुलमतिभिः सेवितं तन्निवृत्तः ।
तत्पत्युक्तानुनमनमुखोदन्तवृन्दैर्ममापि
प्रातः कुन्दप्रसवशिथिलं जीवितं धारयेथाः ॥ १२६॥

एवं देव ! त्वयि विनिहितं कार्यमार्यं विचार्य
व्यक्तां शक्तिं सहृदयसुहृत् ! तावकीमत्र चार्थे ।
अङ्गीकारं द्रढयति तवाध्वानधाराप्रसारः
प्रत्युक्तं हि प्रणयिषु सतामीप्सितार्थकियैव ॥ १२७॥

पूर्वं मोदात्तपनृपतिनामे स्वसेवाकुमारी
सौभाग्याढ्या प्रणयसरसोद्वाहिता तद्वियुक्तेः ।
तापं हृत्वा विचर जलदाभीष्टदेशान् यथेच्छं
मा भूदेवं क्षणमपि च ते विद्युता विप्रयोगः ॥ १२८॥

स्थित्वास्थायां मुनिपतिपुरोऽसौ निसृष्टार्थरूपी
दिव्यध्वानैर्जलधरवरो वाचिकं व्याच्चक्षे ।
जातस्तस्मान्मुनिरपतिः सप्रसादो विनेये
केषां न स्यादभिमतफला प्रार्थना ह्युत्तमेषु ॥ १२९॥

प्रत्यागत्य प्रणयिहृदयाम्भोधरेणादरेणा -
दिष्टां वातीं गुरुगुरुतरानुग्रहव्यञ्जनीं सः ।
श्रुत्वा ज्ञानाचरणचरणोद्भूतभाग्यप्रतिष्ठान
भोगानिष्ठानविरतसुखं भोजयामास शश्वत् ॥ १३० ॥
माघकाव्यं देवगुरोर्मेघदूतं प्रभप्रभोः ।
समस्यार्थं समस्यार्थं निर्ममे मेघपण्डितः ॥ १३१ ॥
॥ इति महामहोपाध्यायश्रीमेघविजयविरचितो
श्रीमेघदूतसमस्यालेखः सम्पूर्णः ॥

Encoded and proofread by Pallasena Narayanaswami ppnswami at gmail.com

---

mehdadUtasamasyAlekhaH by Meghavijaya
pdf was typeset on December 22, 2023

Please send corrections to *sanskrit@cheerful.com*

